

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 22.

V Ljubljani, 15. novembra 1879.

Tečaj XIX.

Postava

dné 9. marca 1879,

s katero se spremené in dopolnijo nekatera določila deželne postave od 25. februarija 1870, dež. zak. štev. 11, katera zadeva šolsko nadzorstvo, deželne postave od 29. aprila 1873, dež. zak. štev. 21, kako naj se uravná napravljjanje, vzdrževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol v vojvodstvu Kranjskem, in deželne postave od 29. aprila 1873, dež. zak. štev. 22, za uravnavo pravnih razmerij učiteljev na javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske,

veljavna za vojvodstvo Kranjsko.

Na predlog deželnega zbora Moje vojvodine Kranjske izvolim s tem, da se deloma spremeni in dopolni postava od 25. februarija 1870, dež. zak. št. 11, katera zadeva šolsko nadzorstvo, šolske postave od 29. aprila 1873, dež. zak. št. 21, kako naj se uravná napravljjanje, vzdrževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol v vojvodstvu Kranjskem, in deželne postave od 29. aprila 1873, dež. zak. št. 22, za uravnavo pravnih razmerij učiteljev na javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske, ukazati kakor sledí:

I. oddelek.

§. 1. Zastopniki občine v krajnem šolskem svetu se izvolijo od občinskega zastopa, ali, če bi bilo isti šoli pridruženih več selskih občin, ali podobčin, od skupščine dotičnih občinskih, oziroma podobčinskih zastopov (§. 13 občinske postave). Število teh zastopnikov iznaša najmanj tri, največ pet, ter se določuje od okrajnega (kantonskega) šolskega sveta.

Volitev se zgodi po nadpolovični večini glasov in velja za šest let. Vendar jih odstopi po preteku treh let polovica, in če je število liho (neravno), večje število udov po žrebu.

Dopuščeno je, jih zopet voliti.

Vrhu tega izvoli občinski zastop dva namestnika.

§. 2. Voliti se more vsak, kdor je sposoben, izvoljen biti v občinski zastop občine, ki je podvržena isti šolski občini. Kdor izgubi pravico, izvoljen biti v občini, mora izstopiti iz krajnega šolskega sveta.

Volitev v krajni šolski svet sme odkloniti samo tisti, ki bi imel pravico, odkloniti volitev v občinski zastop, ali kateri je bil poslednjih šest let ud krajnega šolskega sveta; ravno tako more volitev za predsednika odkloniti le oni ud krajnega šolskega sveta, ki je poslednjih šest let oskrboval urad predsednika. Neopravičena odpoved, stopiti v krajni šolski svet, ali sprejeti volitev za predsednika, se kaznuje od okrajnega šolskega sveta z globo od 5 do 100 gold.

Ta globa (kazen v denarji) se ima rabiti za šolske namene.

§. 3. Za nadzorovanje didaktično-pedagogičnega stanú vsake šole nastavi okrajni šolski svet iz občinskih udov, ki se smejo voliti v krajni šolski svet, krajnega šolskega nadzornika, ki vstopi vsled imenovanja kot pravi ud v krajni šolski svet, ako uže tako nij bil vzet iz krajnega šolskega sveta.

Krajni šolski nadzornik se voli za tri leta.

§. 4. Krajnega šolskega sveta dolžnost je, zastopati šolsko občino v vseh, šolo zadevajočih oskerbovalnih in pravnih zadevah, vzlasti pa pri obravnavah o napravljanji in razširjanji šol in zidanji šolskih prostorov. Dolžan je skrbeti, da se izpolnujejo šolske postave in zaukazi višjih šolskih oblastnij, in da se šolstvo primerno ureduje po teh postavah in zaukazih.

Posebno ima:

1. oskrbovati krajni šolski zalog (fond), kakor tudi morebitno šolsko ustanovno premoženje, ako ne obstojé gledé tega druga določila po ustanovi;

2. skrb imeti za šolsko poslopje, šolsko zemljišče in šolsko orodje, in narediti en istopis (pare) vsega potrebnega inventara (drugi istopis vsega inventara ima delati šolski vodja);

3. oskrbovati šolske knjige in druge pripomočke za uboge učence in skrb imeti, da se pripravi in v dobrem stanu vzdrži šolsko orodje, predpisani učni pripomočki (učila) in druge učilne potrebščine;

4. narejati letne proračune za rečne šolske potrebščine, potem jih predložiti v dvojnem spisu (in duplo) okrajnemu šolskemu svetu v pregled in potrjenje; temu mora tudi oddati vsako leto račun zastran prejetega in izdanega denarja;

5. hraniti, kar ima šola denarnih pisem, dokaznih pisem i. t. d.

6. narejati o pravem času letni šolski popis, pospeševati, kar je mogoče, obiskovanje šol in staviti do okrajnega šolskega sveta nasvete zastran kazni zoper zanemarjanje obiskovanja šol;

7. odločevati čas učenja, držeč se zaukazanega števila ur;

8. čuvati nad zaukazanim podučevanjem;

9. gledati na življenje učiteljev, na disciplino v šolah, kakor tudi na obnašanje učencev zvnaj šole;

10. podpirati, kar je mogoče, učitelje v njih uradnem delovanji;

11. poravnavati, kar se dá, prepire učiteljev med seboj, z občino ali s posameznimi občinskimi udi (kolikor ti prepiri izvirajo iz šolskih zadev);

12. dajati pojasnila in presoje občinskim zastopom in predpostavljenim oblastnijam; krajni šolski svet ima tudi pravico, na iste vsakokrat staviti predloge.

§. 5. Krajni šolski svet ima v šolski občini sklepati, njegov predsednik pa izpeljavati.

§. 6. V vseh rečeh, ki se tičejo zastopa šolske občine, kako se denar krajnega šolskega zaloga (fonda) oskrbljuje, obrestinosno nalaga in obrača, ki zadevajo dovoljenje stroškov, nasvete in presoje, šolstvo zadevajoče sklepe — o vseh teh rečeh se mora posvetovati in jih skleniti krajni šolski svet.

§. 7. Vse druge, v delokrog (področje) krajnega šolskega sveta spadajoče zadeve preskrbljuje predsednik sam, oziroma njegov namestnik. On ima pravico, sam od sebe dovoliti in plačati iz krajnega šolskega zaloga (fonda) stroške v znesku od 50 gld. za šolske potrebščine, katere mora brez dvoma plačati šolska občina po postavi ali pravnoveljavnih določilih; vendar pa mora pozneje to poročiti krajnemu šolskemu svetu.

V nujnih primerljajih, ko se ne more niti prihodnja redna seja počakati, niti izvanredna sklicati, sme predsednik tudi v zadevah, ki se imajo po §. 6 zbornu (kolegijalno) obravnavati, sam določiti; s tem prevzame lastno odgovornost in mora precej iskati dovoljenja pri krajnem šolskem svetu.

§. 8. Predsednik krajnega šolskega sveta mora opravila svojega samostojnega delokroga, ki so v §. 7, alineja 1, te postave omenjena, z lastno odgovornostjo v preskrbovanje prepustiti posameznim udom krajnega šolskega sveta in ima pravico, za oskrbovanje tekočega službovanja porabiti občinske osebe šolskega kraja, dogovorivši se z dotičnim občinskim predstojnikom.

§. 9. Krajni šolski svet je za svoje službovanje in spolnovanje njemu pripadajočih dolžnostij odgovoren šolskim oblastnijam.

Šolske oblastnije smejo zoper krajni šolski svet rabiti sledeča disciplinarna sredstva:

- a) napoved rednih glob do 20 gold.;
- b) odstavljenje predsednika iz njegove službe;
- c) razpuščenje krajnega šolskega sveta.

Redne globe predsedniku kakor tudi vsakemu drugemu udu krajnega šolskega sveta napovedati ima pravico okrajni šolski svet, predsednika iz njegove službe odstaviti in krajni šolski svet razpustiti pa deželni šolski svet po nasvetu okrajnega šolskega sveta.

Če k seji ne pride dovolj udov, da bi bila sklepčna, mora predsednik v 8 dneh drugo sejo sklicati; predsednik mora vsakega uda, katerega ni bilo k drugi seji in čegar odzočnost krajni šolski svet ne spozna za opravičeno, z globo do 10 gold., katera gre v krajni šolski zaklad (fond) kaznovati.

§. 10. Predsednik krajnega šolskega sveta se more odstaviti iz službe, in po okoliščinah izgubi ob enem svoj mandat kot voljeni ud svojega krajnega šolskega sveta, ako zanemarja svojo službo, ali če nikakor ne izpolni ali ne izpelje posameznih zaukazov višjih šolskih oblastnij.

Ako se predsednik krajnega šolskega sveta odstavi iz službe, mora se gledé na §. 38, alineja 3, postave od 25. februarja 1870, dež. zak. št. 11,

precej voliti drugi predsednik. Iz službe odstavljenemu predsedniku je na prosto voljo dano, izstopiti iz krajnega šolskega sveta.

Ako se te pravice posluži, ali ako vsled tega, ker se mu je mandat odvzel, izstopi iz krajnega šolskega sveta, ima po določitvi okrajnega šolskega sveta jeden izmed obeh namestnikov kot ud vstopiti v krajni šolski svet.

§. 11. Razpust krajnega šolskega sveta, vsled katerega izgube voljeni udje svoj mandat, se sme določiti, ako po večkratnem opominjevanji ne skrbi o pravem času za pripravo rečnih šolskih potrebščin in predpisanih učnih pripomočkov (učil), ako voljeni udje sploh šoli na škodo zane-marjajo svoje dolžnosti, slednjič ako se svojimi sklepi pokažejo popolno nezmožnost za spolnovanje svoje naloge. Ob enem se ima pri razpustu krajnega šolskega sveta, gledé na §. 38, alineja 3, postave od 25. febr. 1870. dež. zak. št. 11, urediti nova volitev občinskih zastopnikov v krajnem šolskem svetu.

Ako se pa tudi ti novo izvoljeni udje pokažejo isto tako nezmožne in se mora krajni šolski svet zopet razpustiti, more se z dovoljenjem deželnega odbora nova volitev za toliko časa ustaviti, da je zagotovljeno, da se po volitvi more doseči šolske koristi in redno opravilstvo obetajoč nasledek (resultat).

Vendar se pa nova volitev ne sme nikakor odlašati čez dobo prihodnje redne dopolnilne volitve razpuščenega krajnega šolskega sveta.

§. 12. Vselej, kadar se razpusti krajni šolski svet, se mora, ne oziraje se na to, da bi se utegnil sklicevati, za dotično šolske občino nastaviti šolski oskrbnik (administrator), ki ima do nove volitve zastopati šolsko občino.

Šolski oskrbnik dobi, gledé zadev, ki se imajo obravnavati po §. 7, pravice predsednika krajnega šolskega sveta.

V zadevah, ki se imajo po §. 6 zbornu (kolegijalno) obravnavati, se morajo pozvati cerkveni in šolski zastopniki, kakor tudi krajni šolski nadzornik. Pri teh obravnavah je šolski oskrbnik predsednik.

Imenuje ga okrajni šolski svet, in on ima pravico, iz premoženja šolske občine tirjati stroške, katere je imel v gotovini pri svojem službovanji.

§. 13. Način opravljanja in oskrbovanja službe se krajnim šolskim svetom naznani po nauku, katerega napravi deželni šolski svet na podlagi te postave.

§. 14. Predsednika okrajnega šolskega sveta nadomestuje isti politični uradnik, kateri je sploh poklican, predstojnika političnega okrajnega urada nadomestovati.

§. 15. V mestih, katera imajo svojo posebno občinsko postavo, nadzoruje šolo mestni šolski svet, ki strinja v sebi delokrog krajnega in okrajnega šolskega sveta.

Za sestavo mestnega šolskega sveta veljajo naslednja pravila.

1. Predsednik je župan; njegov namestnik v mestnem magistratu njega nadomestuje tudi v predsedništvu mestnega šolskega sveta.

2. Vsaka verozakonska družba, katere dušno število šteje čez 500 duš, se ima zastopati v mestnem šolskem svetu po enem duhovniku.

3. Učiteljska skupščina mestnega šolskega okraja voli iz svoje srede dva uda v mestni šolski svet.

4. Občinski zastop voli iz svoje srede ali izmed drugih, ki se smejo voliti v občinski zastop, dva ude v mestni šolski svet. Kedor izgubi pravico, izvoljen biti v občinski zastop, mora izstopiti iz mestnega šolskega sveta.

5. Ako se šolski nadzornik mestnega šolskega okraja uže tako ne vzame iz mestnega šolskega sveta, tedaj vstopi on vsled svojega imenovanja kot pravi ud v mestni šolski svet.

§. 16. Vsako imenovanje in vse volitve, storjene po §. 19 in 21 postave od 25. februarja 1870, dež. zak. št. 11 in po §. 15 te postave veljajo za šest let in se morajo naznaniti deželnemu načelniku.

§. 17. Okrajni šolski svet ima zastran vseh javnih ljudskih šol in v ta obsežek spadajočih privatnih učilnic in posebnih (specijelnih) šol, potem zastran oskrbovalnic malih otrok celega okraja tisti delokrog, katerega so imeli po poprejšnih postavah politične okrajne oblastnije in šolski okoliščni nadzorniki. Posebno ima dolžnost:

1. Zastopati koristi šolskega okraja na zvonaj, natanko v razvidu imeti stan šolstva v okraji, skrbeti za postavni red v šolstvu, in kar je mogoče; isto izboljševati sploh in v vsakej šoli posebej;

2. skrb imeti, da se razglasujejo postave in zaukazi, dani o šolskih zadevah od višjih šolskih oblastnij, kakor tudi, da se spolnujejo;

3. uredovati in voditi preiskave in obravnave zastran uravnave in razširjanja obstoječih šol in naprave novih šol in zastran zidauja šolskih prostorov, in nadzorovati šolske stavbe;

4. čuvati nad krajnimi šolskimi sveti, da preskrbé predpisane učne pripomočke (učila) in druge podučne potrebščine za ljudske šole, da, ako bi bilo treba, to napravijo na stroške šolske občine;

5. razsojevati na prvej stopinji zastran šolskega izstopa in vstopa;

6. opravljati tutorsko pravico države zastran krajnih šolskih za-logov, če niso zato posebni organi odločeni, ali če ni ta djavnost pridržana katerej višji oblastniji;

7. rabiti posilna in disciplinarna sredstva v primerljajih, po postavi odločenih;

8. pregledati in potrditi letne proračune zastran rečnih šolskih potrebščin, kakor tudi letne račune krajnih šolskih svetov o prejetem in izdanem denarji;

9. vsako leto izgotoviti proračune šolskega okraja in pregledati od predsednika napravljeni letni račun o stroških šolskega okraja;

10. varovati šole in učitelje v vseh gospodarstvenih (ekonomičnih) in policijskih zadevah;

11. začasno postavljati učitelje v šolah, kjer je služba izpraznjena, in pripomagati pri stalnem (definitivnem) postavljenji učiteljev, oziroma pri premikanji v višjo plačo;

12. nadzorovati učitelje, preiskovati nahajajoča se naznanila in pri-tožbe zoper učitelje, kakor tudi šolske napake, če se zapazijo, jih odstraniti in odpraviti, kolikor je v njegovej oblasti, pričeti in voditi disciplinarne preiskave zoper učitelje in zastran teh nasvete stavljeni dežel-nemu šolskemu svetu;

13. pospeševati daljno omiko učiteljev, napravljati okrajna učiteljska posvetovanja (konferencije) in čuvati nad šolskimi in učiteljskimi knjiž-nicami (biblijotekami);

14. dajati učiteljem spričevala zastran njih prizadevnosti;
15. naravnati, da se ustanovijo krajni šolski sveti, njih djavnost pospeševati in nad njo čuvati;
16. napravljati izvanredne šolske nadzore;
17. po zaslišanji krajnega šolskega sveta postavljati pri ljudskih šolah krajnim razmeram primeren čas za postavne praznike (počitnice) v ljudskih šolah;
18. dajati naznanila, menenja, nasvete in občasna (perijodična) sporočila višjim šolskim oblastnjam.

§. 18. Na podlagi rešenega proračuna naznani okrajni šolski svet za dopolnitev pomanjkanja potrebne stroške dotičnim občinskim predstojnikom (županom), kolikor jih njim pripada, in zaukaže, da jih o pravem času prinesejo in poravnajo, in jih v četrletnih obrokih naprej plačujejo krajnemu šolskemu svetu.

§. 19. V §§. 17, št. 8 in 9, in 18 te postave, kakor tudi v §. 33 alineja 3 postave od 29. aprila 1873, dež. zak. št. 21, zaznamovana opravila, zadevajoča ljudske šole v glavnem mestu ljubljanskem, tudi za naprej ostanejo v področji občinskega zastopa glavnega mesta in se opravljajo kakor druge občinske zadeve po taistem in po mestnih eksekutivnih organih.

§. 20. Deželni šolski svet obstoji:

1. iz deželnega načelnika, ali namestnika od njega imenovanega kot predsednika;
2. iz dveh poslancev deželnega odbora;
3. iz enega poročevalca (referenta) za upravne in gospodarstvene šolske zadeve;
4. iz deželnih šolskih nadzornikov;
5. iz dveh katoliških duhovnikov;
6. iz dveh udov učiteljskega stanú;
7. iz enega poslanca občinskega zastopa ljubljanskega.

§. 21. Imenujejo se v §. 20 te postave pod št. 3, 4, 5 in 6 omenjeni udje deželnega šolskega sveta od cesarja po nasvetu ministra za bogočastje in uk, kateri se ima pred nasvetom gledé obeh katoliških duhovnikov obrniti do knezo-škofijstva in zastran imenovanja upravnega poročevalca dogovoriti se z ministrom notranjih zadev. Služba v §. 20 pod št. 5, 6 in 7 omenjenih udov deželnega šolskega sveta traja šest let; čas službe obeh poslancev deželnega odbora se ravna po času mandata deželnega odbora.

Udje učiteljskega stanú dobivajo opravilsko plačo iz državnega premoženja. (Konec prih.)

France Jeriša Detomil.

XVI.

Vid Belšacarja.

Na troni svojem kralj sedi
V satrapov tam množini,
Na tisuče svetlin blišči
Pri krasni godovini.

I zlatih čaš nebrojno je,
Ki božja blé orodnina —
V Jehova posodah žaré
Nebožnih ajdov vina.

V dvorani isti, isto pot
Zazró se roke persti,
K' na steni pišejo nasprot
Ko u peščení versti:
Podoba možke roke je,
I roka sama, živa
Premiče o pismenkah se,
Ki je ko s pal'co vriva.

Vladar zagleda, i vzderhtí,
Končati radost reče;
V obličje celo zbledí,
I glas mu zatrepeče.
„Skličite znanstva mi može,
Vse naj modrejše glave,
Da pis nam strašni razjasné,
Ki moti nam zabave!“

Chaldejski vedeži slové,
Al tu jim luč ugasne;
Neznane čerke še stojé
Nerazložene, užasne.

I Babilonski starci ved
Globoko scer imajo,
Al tu zakrit jim ves je sled,
Vidé — al več ne znajo.

Vjetnik v deželi isti le,
Tujinec, dobe mlade,
Začuje kralja povelje,
Resnico čerk razznade.
Blišcé svetilne, obsevajo
Prorokbo na stenini;
On čita v noči isti jo —
I jutro jo uistini.

„Gotov je grob Belšacarja,
Proč z njega kraljevino,
Ga tehtala je tehtnica,
Ga našla revno glino.
Kraljeva odev mu i smertna je,
Nebo — skalina mu je;
Medjani pred dvermi stojé,
Perzanec prestoluje!“

XXIII.

I z J o b a.

Duh je minul me: vidil pred očmi
Razkrit obraz sim nevmerjočnosti —
Na vse je spustil sen se, razun mne —
Tu stal brez lica — al božanski je:
Mesó ob kostéh si učutil sim derhteti,
I vlas ko vlažni vstajal, čul doneti:

„Je človek mar čisteji od Boga,
Ki Serafe celó za motne ima?
O! gline ve, ki v prahi bivate,
Molj vas prežije, i pravičneje ste?
O stvarce dne, kih žit pred nočjo ugasne,
Slepé za širno luč Modrosti jasne!“

*

L. 1853 je priobčena v Novicah že znana „Lipova harfa“, pa l. 72 Žandarska („Čuj žvižgajo krogel, iz gošče hrušé — Motivci mirú, tolovajska druhal — ... Kdo užuga jih mar? — Hrabri, smeli, blagi, jaki — žandar i. t. d.“), in k njej opominja prevoditelj Jeriša: „Ta pesem, katero je v nemškem jeziku slavni pesnik dr. Hirsch zložil, je v c. kr. državni tiskarni na Dunaju neizrekljivo lepo natisnjena, v glasbo djana, na vse žandarske polke razposlana in v več jezikov že prestavljena. Mislim toraj slovenskim žandarjem vstreči, ako jim jo s tim tudi v njih domačem jeziku podam. Tudi naš g. J. Fleischman je ti slovenski pesmi napév zložil“. — L. 1854 je prinesel dr. Bleiweisov slovenski Koledarčik: „Poslednje pismo rajnega vladika Černogorskega Petra Petroviča Njogoša I.“, prevodil Jeriša; Janežičev Glasnik slovenskega slovstva pa njegovo povest: „Slepa Marica“. — L. 1855 so nekaj

pred smertjo, nekaj pa že po smerti njegovi prišli na svetlobo spiski: „Boji kónj z volkovi po ukrajinskih stepah na Rusovskem“ (l. 14. 15); „Razgovornost rusovska“ a) Berači, b) Slaninar, c) Jamščik (voznik), d) Prodajavec ledene sladčice o veliki noči (l. 21—23). S tem se nekako vjema, kar je priobčil Glasnik še le l. 1860: „Ruski malarji na kmetih“ (VI., 4). V Novicah l. 1855 pa je še čitati: „Gora Tabor“ (l. 96. 97) in „Hafedove sanje ali narobe svet“ (l. 100. 101), po angleškem spisal Jeriša. — L. 1856 so prinesle Novice (str. 414) zadnjo spomenico, ktero je po Herderju poslovenil rajni Jeriša, namreč:

Rojstvo Gospodovo.

Če ljudi sovražnik, pravijo
Če osvajavec se na svet rodi,
Živelj sleheren žaluje; oblak
Kerv deží; nebo se začernuje;
Zemlja poka; grozno plamožarje
Iz propada vre; v pozračji
Tulijo viharji, v njih duhovi:
„Oj, gorjé ljudém! na tugo, žalost,
Tisočem je rojen na gorjé!“ —

Ko je v temni noči luč narodov
Vzhajala, svet ležal je v tihoti.
Zvezde so svitlej sijale; blažno
Je vzískrela nova zvezda, in k pobožnim
Modrim govorila: „Spolnjena
Vekov dolga želja je in nada —
Ker tolažba ljudstvom je rojena!“
In v pozračji angelci so peli:
„Slava, slava Bogu na višavah!
Mir na zemlji! Vsem ljudém veselje!“

In pristopil angel je k pastircem:
„Radujte se! ljudstvu rojen je!“

„Mileni deček!
Tù se nahajam?
Tukaj v plenicah,
V štalici tù?“

Ljubljenec sicer
Rad se rad bliža
Svómu ljubljencu,
Rad on deli ž njim
Skerb in zasmeh.

In čim bolj skrit je,
Čim manj priznava se,
Tim zadovoljniši
Nosi nja križ.

Ali, moj deček,
Vedi, ti nosiš,
Jagnje ti Božje,

Grehe sveta,
Davnih stoletij
Butaro strašno,
Blazen in zmoto,
Zlobo in blod.

Mileni deček,
Lepši od one
Zvezde svitle!
Ternje, nehvala,
Biči, sramota,
Čert in preganja
Čakajo te.

Oj ti smehljaš se!
Hočeš li reči:
„Ljubav zameta
Častno hvaló,
Ljubav vzmaguje
Boli in smert?“

„Nuj taj, in sverši,
Kar si začel!
Sezi v strupeno
Gnjezdo gadā.
In čez drakonje
Zóbe zavidne

Stopaj serčnó!
Gori v pozračji
Nad zvezdami
Vidimo se,
Tvoji ljubljenci
Vsi so s teboj!“

In kor angelov je pel v višavah:
„Mir, veselje!“ — In kerdelo zvezd,
Vekov vseh in večnosti obsežek
So zaglasje dolgo njihne pesmi.

* * *

Iz navedenih spisov — v vezani in nevezani besedi — se vidi, kako iskren rodoljub je rajni bil, kako živo in krasno je pisaril, iz koliko raznih jezikov in slovstev tolmačil, da se je prav res čuditi njegovi vsestranski vzobraženosti. — Ker so spiski še po smerti njegovi prihajali na dan, mu je pomenljivo prijatelj popeval v žalostinki: „Žaluj, o Vila draga! saj čuješ še njegove strune sladko-milega glasa itd.“ — In kakor lučice, ki so prisijale iz prahu pesnikovega, migljajo na gomili njemu, in — oh da tudi mili naši mladini! še le po smerti (Glasnik 1858. I, 2) vžgani njegovi:

U t r i n k i.

I.

Luna suče se krog zemlje, zemlja s planeti okrog solnca, solnce spet krog svojega solnca. — O duša človeška! ozri se k svetovom, ter posnemaj je — suči se brez prestanka krog svojega Boga, solnca vseh!

II.

Češ spoznati li samega sebe, ozri se po družih;
Da spoznadeš ljudi, v samega sebe poglej.

III.

„Kaj gledaš tak resno izpod obervi, in v temne misli zavijaš duha?“ očitata mi; „daj, muhe na stran, in zaukaj jo z nami, prijatelj!“ — Dragi moji! povejte mi prej: „Mar sleherna luč razpošilja budne žarke? Vsakoršen glas sega li v dušo vam? Solncu le razgrinja roža svoje njedro duhteče, in serce odpira se glasu sorodnemu le! —

IV.

Ima ljudi, in žalibog! ne malo, katerih ne veseli nikaka narodna veselica, katerim ne vzvišuje serca nikako cerkveno obhajilo, bodi si še tako veličansko. Pravijo: „Čemu te razlake, čemu te ceremonije?“ in ježé se, da vse vkup leti, gledat lepотиje, ki razgrinjajo se jim pred očmi. Taki ljudje zde se mi enaki človeku, ki pride v sličnico (slikohram), namesti pa, da bi veselil se o čudovitih slikah in obrazinah, ki visé po stenah, ter napajal si dušo s sveto krasoto, ki sije solncu enako iz njih, jezi se

o oklepih ali o zijalih, ki hodijo memo slik, ne spoznavši njih visoke vrednosti — revež, ki je pozabil, da pričuje s tim ponašanjem, da je ravno on tudi ni spoznal!!

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(3. del.)

18.

Častimo in slavimo one, ki so vredni časti in slave; povzdiguje mo jih v deveta nebesa, ako jih zaslužijo! Klobuk z glave pred njimi! — A ne prilizujmo se nikomur!

Prilizovalec je najnevredniša in najnesramniša dvonogata stvarica, ki živi pod milim nebom. Žalibog, da nosi glavo po konci, kot drugi ljudje; žalibog, da ima dar jezika, kot značajnik; žalibog, da je človek.

Velik napredek bi bil za naše 19. stoletje, ako bi se tudi ta beseda mogla izbrisati iz človeškega govora. To bi bilo seveda le takrat mogoče, ako bi prilizovalca ne bilo več na svetu.

A čudo, čudovito! To ne gre, kajti nikdar in nikoli ni bilo toliko prilizovalcev na svetu, kot jih je ravno v sedanjem 19. stoletji. Saj je pa tudi današnji čas, kakor nalašč narejen za prilizovalce. Kdor zna verlo kriviti svoje herbtišče, kdor zna najbolje lizati nežne ročice, kdor zna najbolje kimati in rekati v eno mer „da, da, da,“ — ta je mož po najnovejšem kopitu, ta ima sijajno prihodnost, ta je vstvarjen za kaj višega, kakor oni, ki ne zna ali noče storiti kaj tacega.

Komu se prilizujemo? — Bogatinom in onim, ki so več, kakor mi. — A ravno tem smo tudi nevošljivi, — kakor sem povedal že v prejšnem pogovoru. Vendar ni prilizovalec vselej tudi nevošljivec. Nevošljiv je le tisti komu, ki ima ravno take zmožnosti, kot on, a ni dosegel tega, kot on. Prilizovalec je pa navadno človek plitve glave, malovednež, ki se hoče s pomočjo onega, komur se prilizuje, malo povikšati.

Prilizovalci so čudni možici. Jeziček jim je namazan s samim medom, in s tem medenim jezičkom te ližejo in gladijo, da je veselje. In ko se omiješ s čisto vodo, še le vidiš, da je bil to le med, ki ti je visel na tvojem telesu; a čisti vodi se je moral umakniti.

Prilizovalec govori malokedaj resnico. „Resnica oči kolje,“ — pravi pregovor. Ako bi ti prilizovalec govoril vedno resnico, bi ti moral omeniti tudi tvoje napake, tvoje slabe lastnosti, — a potem bi se ti zameril. Ali on te zna tako preveriti, da naposled res misliš, da nimaš nobene slabe lastnosti, da si najpopolnši, najboljši človek. — A umij se, in vidil boš, koliko ti bo ostalo tega prilizovanja.

Pedagogika tirja, naj se ne pusti otrokom prilizovati. Ali ravno zoper to pravilo se tolikokrat greši.

„Oj, kako lepo, kako ljubeznjivo je to dete!“ se sliši mnogokrat reči otroku kar naravnost v obraz. To je prilizovanje. Koliko se trudi dostikrat marsikdo, da dobi od kacega „lepega, ljubeznjivega otroka“ poljub; kako napenja marsikdo vse svoje moči, da bi privabil k sebi tacega otroka, i. t. d. — Take stvari se seveda le godé, da bi se ta ali oni prikupil otrokovim starišem. A drugače bi piskal takoj ta prilizovalec, ako bi ne imel ta otrok starišev, in ako bi bil prisiljen ga rediti. Oj, potem bi ne bilo to dete več lepo in ne ljubeznjivo; oj, potem bi le gledal, da bi se ga odkrižal, ne pa vabil k sebi.

A ta stvar ima še drugo senčno stran. Pervič: čemu je treba vedeti otroku, da je lep, da je ljubeznjiv? Zato ni nič lepši in nič bogatejši; a ponosen je pač na to. In zaničljivo gleda na onega otroka, kateremu ne reče nikdo, da je lep in ljubeznjiv.

In ko bi bilo tudi vselej res to! Ko bi bil vselej res tudi oni otrok lep in ljubeznjiv, katerega imenujejo prilizovalci tako! A prilizovalec, kakor sem že omenil, ne govori vselej resnico. On je lažnik „ex professione“. Pregovor pravi: „Kdor laže, ta krade“. In dostikrat je ukradel prilizovalec s svojim prilizovanjem zadovoljnost, ter mu vsadil ponos v njegovo mlado serce. Oj, pojte rakom žvižgat, lažnjivi prilizovalci!

In drugič: čemu je treba, da se mi prilizujemo otroku? Če je tudi otrok lep in ljubeznjiv, ohranimo to za se. Občudujmo ga, hvalimo ga za se. Ali je on kriv temu, da je lep? Ali on kaj pripomore k svoji lepoti? Čemu ga tedaj hvaliti zarad česa, za kar se ni nikdar trudil? Hvali naj se, če je priden, ubogljiv, pobožen i. t. d. V pridnosti, ubogljivosti in v enacih krepostih naj raste, v teh naj se dopolnuje. Lepota je takó peto kolo pri človeku: brez nje je ravno tako lahko srečen, kakor ž njo.

Spametujmo se vendar enkrat, in ne segajmo po tako visocih sredstvih.

Zgodi se mnogokrat, da otrok sovraži koga ne vedé zakaj, da začne vpiti in plakati, celo tepsti ga, ako se mu hoče bližati. Celo svoje lastne stariše sovraži mnogokrat tako. In kaj storé ti ljudjé, katerih ne mara ta ali oni otrok? Bližajo se mu s smehljajočim obrazom, dajó mu sladkarije poljubljajo ga, pusté se od njega tepsti, i. t. d. A tudi to večkrat ne pomaga nič. — Zdaj se začno na videz jokati. To pomaga. Otrok postane žalosten, in iz golega usmiljenja se pusti od njih ljubkati, božati in lizati. — To dejanje se mora obsoditi. Če te ne mara otrok, ne maraj ga tudi ti. A jokati se pred njim, če tudi le na videz, to je nevredno za te. Vedi, iz golega usmiljenja je potem otrok prijazen proti tebi. Ali ni to narobe svet? Zdi se treznemu človeku pri tem dejanji, in

otrok tudi ravna tako proti tebi, kakor bi bil ti odvisen od njegove prijaznosti, kakor bi ti ne mogel živeti brez njegove ljubeznjivosti. On si pusti drago plačati to svojo ljubeznjivost, in vedno dražji bode ž njo, postal bode nazadnje tako drag, da mu je ne boš mogel več preplačati.

S tem lizanjem bodeš vcepil v njegovo mlado dušo ponos. Mislil bode o sebi marsikaj, kar ni. On se bo mislil tvojega vladarja, tvojega malika, kteremu moraš darovati toliko in toliko hekatomb ljubeznjivosti in prijaznosti. Mislil si bo, da je tvoj vladar, ako ravno v resnici ni družega, nego slabotna stvarica, odvisna od tebe in od družih, kajti gorje mu, ako ga zapusté njegovi gojitelji! Poginiti bi moral.

A ne samo mi se prilizujemo otrokom; tudi one otroke ljubimo, ki se prilizujejo nam. Na prilizovanje jih navadimo že zgodaj. Učimo jih poljubovati roke, plezati se krog odraslih, jih objemati in gladiti z rokami. — Take otroke imenujemo prijazne, ljubeznjive in Bog zna, kaj še vse. In kako jih naganjamo dostikrat na to, da skazujejo take ljubeznjivosti! „Precej mi imaš poljubiti roko! — Precej mi poljubi usta! — Če mi ne poljubiš roke, ti ne dam južine!“ i. t. d. — Tako se navadi otrok na to lizanje, na prilizovanje. On se prilizuje potem ne vede zakaj vsacemu, kdor je večji, nego on.

Nič se mi ne zdi gerjega, nego to lizanje rok. S tem lizanjem izkazujemo čast ljudem, ki stoje nad nami; s tem lizanjem izrazujemo svojo zahvalo za prejete dari. Naj bi se že poljubovala roka onim, kterim moramo hvaležni biti za kaj, kteri stoje po svojih duševnih zmožnostih visoko nad nami. Seveda bi ti odvernili to čast. — A lizati roke ljudem ki niso nič bolji od nas, ki so le zato vzvišeni nad nami, ker imajo denar, — to je pa vendar preveč. In komú najraje poljubljamo roke? Slabemu spolu, ženskemu spolu, ki se imenuje tudi — Bog zna s kako pravico! — lepi spol, — to je vendar trikrat preveč. A to je bilo tako od nekdanj, in en sam glas vpijočega ne bode odpravil tega. Ženska je v telesnih in duševnih zmožnostih daleč za možem. Ali ni to nevredno za može, da se ji poklanjajo, ter ji ližejo roke? Od ženskega spola se še nismo ničesa naučili, čemu smo ji hvaležni, čemu se ji sladkamo, čemu jo povzdigujemo v deveta nebesa? Pamet, pamet, ljubi moji!

Pedagogika je obsodila prilizovanje, pedagog ne sme biti prilizovalec, kajti on mora biti otroku izgled, kakoršen je on, tak bode tudi otrok, kterega odgoja. — Zato bi moral biti odgojitelj neodvisen, družega gospoda bi ne smel poznati, nego Boga samega, in le temu bi se moral klanjati. A v našem navadnem življenji je to drugače. Ravno pedagoga vse tako opazuje, ravno on ima toliko gospodarjev, toliko nadzornikov, toliko čuvajev. Od vseh teh je odvisen, vsem tem mora biti pokoren. Pač se vgovarja temu: Odgoja je važna stvar, in mora se nad njo čuvati, kakor nad svojim lastnim očesom. Vprašam: ali je pa to tudi dobro, ako

vsak po svojem hoče zidati, ako hoče vsak po svojem obdelovati otroka, dopolnjevati njegove zmožnosti, i. t. d.? In če se bojite, da bi ga znal kateri odgojitelj zapeljati na kriva pota; čemu izročate slabim odgojiteljem otroke? Zakaj ne izobrazite boljše odgojiteljev, ali zakaj ne namestite samih nadzornikov po šolah? Tako ne mora dalje ostati. Odgojitelj mora biti svoboden, in izgojal vam bode svobodne ljudi.

Pardon! Le tega nikarite! Le odgojitelju ne dajte nikake svobode! Saj imamo najraje prilizovalce in kimalce v življenji. Čemu so nam svobodni ljudje? Čemu so nam, saj ne morejo ničesa opraviti zoper premožico kimalcev. Bilo bi le takrat kaj ž njimi, ako bi svet napovedal vojsko prilizovalcem in zanemarjal kimalce. Zato ni nič, ako odvrčamo otroke od prilizovanja, pri starih moramo začeti, te moramo najprej poboljšati, in še le potem se obrnimo na otroke. (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Dr. Močnik in profesor Lavtar-jeva metoda pri poučevanju v aritmetiki.** Primerjanje dr. Močnik-ove metode z Lavtar-jevo ne namerava prve grajati, ker to bi bilo predrzno. Dr. Močnik je naš učitelj od nekdaj in zaradi njegovih del vsega spoštovanja vreden. Osvetljevanje razlik v obeh metodah le namerava č. bralce z obema matematikama natančneje seznaniti, in Lavtar-jevo zoper neveljavne kritike braniti. — Primerjajmo vvoda! Oba sta si skorej popolnoma jednaka; samo da L. o pojmih »aritmetika« in »računati« čisto nič ne govori, ker misli, da so ti še-le jasni, ko je že aritmetika predelana. Pojme kakor »izrek«, »izvodek« pa pojasnjuje memogredé, ko postanejo potrebni in jasni na posebnih slučajih. — O vprašanjih, katerih nahajamo pri L. a pri dr. M. ne, pozneje. — L. govori še v vvodu o zaznačenji posebnih števil, M. to stori v prvem oddelku; ta razlika vendar nij bistvena. Ker pa oba od začetka govorita o dekadiciem sistemu, je jasno, da izpoznata oba njegovo važnost za učiteljske kandidate. Razlika L. izvede tudi obéni izraz za dekadicišno število, česar dr. M. ne stori, in sicer zagadelj, da kandidatje pomen in potrebo obénega števila na slučajih že znanem izpoznajo. Z vajami osvetljuje dekadicišni sistem temelj vsega računanja v ljudskeji šoli. Vaje so dvojne vrste, take, katere učitelj v ljudskeji šoli rabi, in take, katere kandidata privajajo na obéni izraz za dekadicišno število. Prve vaje pa kandidata a) pripravljajo na druge b) ali pa skušajo kandidata, kako je druge razumel.

Med vaje prve vrste a) spadajo:

1. Napiši sledeča števila se številkami, ki imajo: a) 2 desetici, 3 jedinice; b) 5 stotic, 6 desetec, 8 jedinic, i. t. d.
3. Napiši sledeča števila se številkami: tri in trideset; šeststo pet in devetdeset i. t. d.

Tem vajam bo morebiti kedó očital, da so nepotrebne, ker so gotovo vsakemu učencu znane; vendar so popolnoma na svojem mestu, ker spominjajo kandidata na njegov prihodnji uk *) in pripravljajo na prihodnje neznane težje vaje. »Iz znanega na neznano«, »iz lahkega na težje«, »iz posebnega na obče«.

*) **Opomenja.** V 4. razredu učiteljišč poučuje se v matematiki po 2 uri na teden. Na novo se pa morajo kandidati seznaniti z logaritmi, trigonometrijo, se

Vaje druge vrste so:

2. Napiši števila prve naloge v podobi občnega izraza.

Rešitev: $23 = 2.10 + 3$; $568 = 5.100 + 6.10 + 8$ i. t. d.

4. Napiši vsa dekadična števila od 0 do 100 na jedenkrat.

Na to odgovori učenec: Neko število od 0 do 100 ima neko število ali a jedinic in neko število ali b desetic, torej

$$b. 10 + a.$$

5. Napiši na jedenkrat vsa dekadična števila med: a) 0 — 1000; b) 0 — 10000; c) 0 — 100000.

Učenec reši to nalogo ravno takó kakor 4.

6. Napiši vsa dekadična števila na jedenkrat, povej koliko je vseh in ali moremo največje povedati?

V nalogi 2. imamo samo na posebnih slučajih ono podobo, v kateri le moremo dekadično število v obče napisati; zato je podoba lahko umljiva. Naloga 4. zahteva, da napišemo v obče samó števila, ki obstojé iz desetic in jedinic; v nalogi 5. razširjamo te meje in v nalogi 6. nimamo nobenih mej več, torej se povzdignemo na popolnoma občni pojem dekadičnih števil. — Te vaje so po principu »prehajaj iz lahkega na težje« sestavljene in kedor n. pr. prvo, katera je najložja izpusti, pregreši se že zoper ta princip. Pisatelja so pa slaběji učenci prisilili, da jih je tako sestavil, ker ga drugače niso razumeli. — Kaj je torej tu prelahkega?

Naloge 1. vrste β) so:

7. Namesti v izrazu

$$\dots + d. 1000 + c. 100 + b. 10 + a$$

sledéce vrednosti:

a) $a = 4, b = 5, c = 0, d = 6, e = 8, f = g = h = \dots = 0$.

b) $a = 0, b = 2, c = 9, d = e = f = \dots = 0$ i. t. d.

8. Beri sledéca števila in napiši jih v obliki občnega izraza za dekadična števila i. t. d.

9. a) Koliko jednot vsakega reda imajo sledéca števila: 527, 4356 i. t. d.

b) Koliko jedinic je v vseh raznovrstnih jednotah vsakega prejšnjega števila? Koliko desetic? Koliko stotic i. t. d.

10. a) Kako spremenimo vsako številko v številih 35, 628, i. t. d., če jim pripišemo 1, 2, 3, 4 ničel i. t. d. na desni?

Podobna je naloga b) in c). Ali niso te vaje poučljive?

Kakošne vaje ima pa dr. Močnik?

»Lies folgende Zahlen« začne in potem navede več števil v 1. in v 2. nalogi; tudi za 3., 4., 5., 6. nalogo veljá to zahtevanje, samó da dr. M. v njih navede poučljive stvari. N. pr. se glasi 3. naloga. Najvišja gora v Avstriji je »Orteles« na Tirolskem, katera se vzdigava 3916 m. čez morsko gladino.

Taki primeri ne učé samo števila brati, ampak zanimajo z zapopadkom naloge, torej so posnemanja vredni.

Potem pridejo vaje, katere začne z besedami: »Schreibe mit Ziffern folgende mit Worten ausgedrückte Zahlen« in ki so podobne prejšnjim vajam, samo da je zahtevanje ravno narobe stavljeno. — Ali so take vaje težke? Ali take vaje pojasniyo dekadični sistem ravno takó, kakor L. vaje?

specijelno metodiko za računstvo in oblikoslovje, ponavljati vse tvarine prejšnjih razredov, zahtevanje, katerega temeljito nij mogoče izvršiti. Zato je dobro, ako vaje, ki spadajo v specijelno metodiko ali vsaj na njo spominjajo, memogredé v vsakem letu predelavamo.

L. govori pa tudi o rimski pisavi števil, kar dr. M. ne stori, da s primerjanjem kaže, kako pripravna je pisava števil z arabskimi števkami; in posebno zarad tega je L. tudi rimsko pisavo števil navedel. (Dalje prih.)

— „**Kako naj se posestnikom bremena zlajšajo**“. Pod tem naslovom piše »Soča«, l. 42 in 43, tudi o novi šoli, kateri prvič očita, da je predraga in vendar primeroma premalo stori, ter pravi: »učenci naših ljudskih šol, kateri nameravajo dalje izobražiti se na srednjih šolah, so navadno komaj zreli za sprejem v drugi razred državne šole v Gorici, kder se morajo še dve leti go-diti, predno morejo vstopiti na realko ali na gimnazijo — dalje piše, da tudi učenci izstopivši iz ljudske šole v življenje znajo le slabo pisati in računati, ker so se preveč (visokih znanost naravoslovja i. t. d.) učili, a najpotrebnejših reči pa premalo, poslednjič pa sklepa tako-le: ljudska šola, kakor je sedaj osnovana, ne vstreza po nikakem potrebam sedanjega časa, ker ne pripravlja učencev niti za nadaljni poduk v srednji šoli, niti za praktično življenje. Dalje beremo od besede do besede tako-le: Čeravno pa učinjajo ljudske šole že sedaj neizmerne stroške, niso še povsod šole vpeljane, in ako bi se hotela ta postava do pičice izpeljati, treba bi bilo gotovo doklade nad 80 odstotkov na posrednje davke

Vze naslov sestavku kaže, kaj pisatelj prav za prav namerava, kajti šolsko vprašanje je tudi denarsko vprašanje, ako dežela ne more zmagovati stroškov, potem mora nehati tudi šola; vkljubo temu pa vendar želimo, da bi šola ne bila prva na versti, kedar se začne štediti in varovati, šola tudi ne donša tako očitidnih materialnih korist, kakor druge naprave, n. pr.: ceste, mostovi, tovarne i. t. d. Zato ne gre takih stroškov meriti z navadnim vatlom: »toliko mi stane, a koliko mi koristi?« Kdor se je sam kaj učil, ne smili se mu denarja — se ve, ako ga ima — za šole; kdor se pa sam ni učil ničesa, ne more razumeti, čemu bi denar trosil za kaj tacega, kakor so šole. Kedar je šlo za napravo šol se je sploh opazovalo, da so tako zvani učeni stanovi glasovali za napravo šol, a ne tako posestniki in neposrednji davko-plačevalci.

Pisatelju omenjenih sestavkov pa sploh ne moremo očitati nevednosti ali antipatije do šol, ker gledé preosnove ljudskih šol se kaže pravega praktikarja, ki pozna razmere ljudstva po deželi in vse poučevanje in življenje prav modro presoja in daje take nasvete, katere je moč izpeljati, ko namreč govori pri katerih letih in kako dolgo naj bi otroci v šolo hodili. — Kje namreč morajo kmetski otroci uže pri 6 letih v šolo hoditi, kakor zahteva sedanja šolska postava; kar je nemogoče izpeljati tudi ne gre ukazovati. Dalje pa mislimo, ako se otrok, čigar poklic je služiti svoj kruh z žuljavimi rokami, v štirih letih ne nauči potrebnega, nikdar se ne bo naučil tudi pervin nauka, ali nima glave ali volje za učenje. — Poljedelstva in rokodelstva se mora otrok že mlad privaditi, sicer ne bode imel nikdar prav pravega veselja do dela. Za otroke od 12—16 let naj bi pa bila ponavljavna šola, ker otrok, ako neha učiti se z dvanajstim letom, še to pozabi kar se je poprej naučil. —

S pisateljem omenjenih sestavkov bi želeli, da bi državni in deželni poslanci naše šolske postave tako preosnovali, da bi bile primerne našim razmeram, potrebam in močem dežele, a nikakor se ne strinjajo s tem, da bi se pri učiteljih najprej začelo štediti, kakor se je to leto na Kranjskem zgodilo.

— **Iz Gorice.** Deželni šolski svèt je imel v sredo (29. p. m.) zopet enkrat sejo, katera je trajala 4 ure časa. Razpravljati je bilo treba mnogo reči, ker ni že od junija meseca bilo nobene seje. Bile so na dnevnem redu naslednje točke: Sporočilo okrajnega šolsk. nadzornika vseh treh slovenskih

okrajev za šolsko leto 1879; sporočilo dežel. šolsk. nadzornika o šolah v Lahih; konecletni sporočili o gimnaziji in viši realki in splošno sporočilo vit. Klodiča o ljudskem šolstvu na Goriškem v l. 1878/79. — Klasifikacija ljudskih šol na podlagi deželne postave od 4. marcija t. l. je potrjena; potrjene so tudi vse pre-stave učiteljev po predlogih dotičnih okr. šl. svetov; samo Tolminska klasifikacija potrebuje še neke formalne dopolnitve. — Razne prošnje učiteljev in zasebnikov so, bodisi ugodno ali neugodno, rešene, n. pr. mestnih učiteljev goriških prošnja gledé novih plač; nekega učitelja na Krasu zastran služb. doklade in doklade za stanovanje; neke učiteljske vdove v Brdih zastran odpravnine in mrtvaščine po ranjem možu; druge vdove v Lahih zastran odgojilnega pripomočka za otroke; mnogih očetov rekurz za odpustek šolske kazni i. dr. — Eden slov. okrajnih šl. svetov je podal nasvèt, da bi se 2 učiteljema podelilo kaj nagrade za vspešni poduk v petji. Ugodni predlog dež. šl. sveta gre na ministerstvo. — Enemu laškemu učitelju brez maturitetne preskušnje je dovoljeno, da sme priti k preskušnji za doseg postavne učiteljske sposobnosti. — Preudarek šolsk. okraja okolično-goriškega za l. 1880 je potrjen (33%). Za ta okraj, kakor tudi za gradiščanski, gre podprta prošnja na ministerstvo za dovolitev predplačila ali podpore iz državne blagajnice. — Dvema gospodoma na gimnaziji je podeljena 5., oziroma, 1. petletnina; 1 začasen učitelj žensk. uč. izobraževališča postane zatrdno glavni učitelj. — Prof. Lavtar dobi 200 gl. nagrade za svojo aritmetiko za učiteljišča.

— **Imenovanji.** G. dr. E. Gnäd, dosihmal nadzornik srednjim šolam za jezikoslovne predmete, odslej tudi za matematično stroko. G. dr. Zindler, nadzornik srednjim šolam po Štajerskem, za obojo stroko. Dr. Holcinger, bivši nadzornik, gre v pokoj.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Černomeljskem: Na 4razredni ljudski šoli v Metliki, nadučit. služba, l. p. 600 gl., oprav. dokl. 100 gl., stanarine 80 gl. ali stanovanje; na 4razredni ljudski šoli v Černomlju, 4. učit. služba, l. p. 400 gl.; do 30. novembra t. l.

V šolskem okraji Radovljiškem: Na 1razredni ljudski šoli v Mošnah, učit. služba, 450 gl. in stanovanje; do 30. novembra t. l.

V šolskem okraji Kerškem: Na 1razredni ljudski šoli v Jesenicah, učit. služba, l. p. 400 gl. in stanovanje. Prošnje do 25. novembra. t. l.

Sl. okraj. Ljubljanska okolica: Na 1razrednici na Dobrovi, učit. služba, l. p. 450 gl. in stanovanje. Prošnje do 22. novembra t. l.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. Avgust Adamič iz Dobrove v Ljubljano k sv. Petru; g. Janez Čuk iz Dolenje vasi k sv. Jakobu pri Savi; g. Primož Všeniknik je postal stalni učitelj v Dolini; g. Teodor Valenta iz Jesenic v Kerško za nadučitelja; g. Valentin Žvagen iz Idrije v Stari terg p. Ložu in g. Jožef Zajec je stalni nadučitelj v Velkem gabru. Gsp. France Šetina je postal II. in g. Janez Rupnik III. učitelj v Černomlju; prva učiteljica tudi tam je gđc. Marija Arko in druga gđc. Marija Sorič, spraš. učit. kand.; g. Jernej Hočevnar prihaja iz Terna za zač. učitelja na novi 1razrednici v Drašičah; g. Andrej Jekovec, pomož. učitelj, iz Kamnegorice na Ljubno za zač. učitelja; g. Jernej Kos, pom. učit. v Spodnjem Semonu, je šel isto tako v Rote, Logaškega okraja; gđc. Hermine Smole, spraš. učit. kand., začasna učiteljica pri Studencu. (Brundl.)